

Mittetulundusühing, sihtasutus ja ettevõtlus

Mittetulundusühing (MTÜ) lähtub oma tegevuses **mittetulundusühingute seadusest** (MTÜS).

MTÜSi kohaselt on mittetulundusühing isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine. Mittetulundusühingu tulu võib kasutada üksnes põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Mittetulundusühing ei või jaotada kasumit oma liikmete vahel.

Sihtasutus (SA) on eraõiguslik juriidiline isik, millel ei ole liikmeid ning mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Ka sihtasutuse vormis tegutsemine ei välista käibe tekkimist ettevõtluse käigus, kuid erinevalt mittetulundusühingutest võib sihtasutuse tegevus olla ka täies ulatuses ettevõtlus ja käibemaksuga maksustatav.

Et otsustada, kas tegemist võiks olla majandustegevusega (ettevõtlusega), on oluline jälgida lepinguid – kas on tegemist teenuse tellimisega või raha eraldamisega sihtasutuse või mittetulundusühingu tegevuseks. Üldjuhul peab riigiasutus teenuse saamiseks korraldama hanke, mis näitab, et tellitakse konkreetset teenust. Riigihangetes osalemise tulemusena sõlmitud lepingute alusel tehtavad tööd on käsitletavad teenuse osutamisenä, s.t ettevõtlusena käibemaksuseaduse tähenduses. Kui hanget ei korraldata ja raha eraldatakse isiku tegevuseks, näiteks teatud fondidest ilma midagi konkreetset vastu saamata, siis ei ole tegemist teenuse tellimisega ning käivet ei teki.

Näiteks nõustamisteenus on tavapärane maksustatav teenus ka juhul, kui seda osutatakse toetusrahade toel. Maksuvabana saab teenust käsitada juhul, kui nõustamine on osa mõnest maksuvabast sotsiaalteenusest (nt võlanõustamine).

Eesmärgipärane tegevus, mille jaoks MTÜ loodi, millega tulu ei teenita ja millega seoses arveid ei esitata, ei ole MTÜ ettevõtlus ja sellest ei teki maksustatavat käivet. Näiteks võib MTÜ saada toetust kohalikult omavalitsuselt oma põhikirjalise tegevuse tarbeks.

Kui aga MTÜ-l on majandustegevus, millega teenitakse tulu põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks, tekib ka MTÜ-l ettevõtlus. Kui ettevõtluse käigus tekkinud **maksustatava** käibega ületatakse kalendriaasta algusest arvates 40 000 euro piirmäär (käibemaksuseaduse §-s 16 nimetatud maksuvaba käivet selle piirmäära hulka ei arvata), siis on MTÜ-l kohustus hakata käibemaksukohustuslaseks. Näiteks saab MTÜ kohalikult omavalitsuselt raha oma põhitegevuse tarbeks, kuid vastu osutab reklaamiteenust. Sel juhul on MTÜ jaoks tegemist juba teenuse osutamisega ettevõtluse käigus ja tuleb järgida KMSi.

MTÜ ettevõtluseks loetakse ka selline majandustegevus, mis ei ole otseselt ärilise eesmärgiga (ei ole kasumi teenimise eesmärgi), vaid konkreetse tegevusega teenitud tulu üksnes katab selle tegevuse tarbeks tehtud kulud. Seda, kas tegemist on majandustegevusega või eesmärgilise tegevusega, peab

MTÜ kõigepealt ise hindama.

Majandustegevus ei saa olla MTÜ põhitegevus, vaid üksnes kõrvaltegevus. Kui põhitegevuseks on muutunud ettevõtlus, siis kuulub MTÜ sundlõpetamisele MTÜS § 40 lg 1 p 2 kohaselt.

MTÜ vormis tegutsemise ajendiks ei tohi olla maksueelise saamine.

MTÜ-dele on käibemaksuseadusega kehtestatud üks erisus võrreldes äriühingutega.

Käibemaksuseaduse (KMS) § 16 lõike 1 punkti 3 kohaselt on maksuvaba:

- ✓ teenus, mida mittetulundusühing tasuta või liikmemaksu eest osutab oma liikmetele, ning
- ✓ spordirajatise või spordivahendite kasutamise teenus, mida mittetulundusühing või sihtasutus osutab füüsilisele isikule.

Näiteks kui aednikke koondav MTÜ kogub liikmemaksu põhikirjaliste eesmärkide täitmiseks, et katta kulusid, siis ei ole tegemist ärilise eesmärgiga ega ka käibega. Kui aga MTÜ müüb pileteid enda korraldatud üritusele, ei saa seda lugeda teenuse osutamiseks liikmemaksu eest, kuna piletiostjad ei ole (üldjuhul) põhikirjalised liikmed. Tantsutreening on KMSi kohaselt samuti spordirajatise (saali) kasutada andmise teenus.

Ülejäänud reeglid on äriühingutele ja MTÜ-dele samad. Ka juhul, kui MTÜ osutab koolitusteenust, peab arvestama, et maksuvaba on vaid alus-, põhi-, kutse-, kesk- või kõrghariduskoolitus, sealhulgas õppevahend, mille koolitusteenuse osutaja võõrandab teenuse saajale, üldhariduskoolitusega seotud eraõppetunni andmine ja muu koolitus, välja arvatud ärilistel eesmärkidel antav muu koolitus (KMS § 16 lg 1 p 6). Autokoolid, ujumiskoolid jms annavad küll kasulikke oskusi, kuid nende teenused on siiski käibemaksuga maksustatavad – ei ole usutav, et keegi on näiteks MTÜ vormis tegutseva autokooli liige ja kursuse eest makstav tasu on liikmemaks (Euroopa Kohtu otsused C 373/19, C 449/17).

Ärilistel eesmärkidel antud koolituse kohta saab rohkem lugeda jaotisest „**Huvihariduse maksustamine**”.

Kui MTÜ-l on lisaks põhikirjalisele tegevusele ka ettevõtlus, siis on tal sisendkäibemaksu mahaarvamise õigus vaid ettevõtluse käigus tekkinud maksustatava käibe tarbeks tehtud kulutustelt (KMS § 29 lg 4). Sel juhul tuleb sisendkäibemaksu mahaarvamisel kogu MTÜ tegevusega seotud kuludelt leida proportsioon, mis näitab ettevõtluse (maksustatava käibe) osakaalu kogu tegevusest. Proportsiooni leidmise meetodi saab isik ise valida, kuid see peab olema tegelikkusele vastav. Maksuhaldur kindlasti ei nõustu, kui MTÜ lähtub müügitulude põhisest proportsioonarvestusest ja leiab, et ettevõtluse osatähtsus kogu tema tegevusest on 100%. Kui see tõesti nii on ja MTÜ kogu tegevus on vaid ettevõtlus, siis ei tohi edasi tegutseda MTÜna.

Viimati uuendatud 30.06.2026